

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAĆKAUŠĆYNA“ („VATERLAND“)
Herausgeber: Wladimir BORTNIK
Die Administration: (13 b) München 15, Pettenkoferstr. 23/I.
Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a.
Цана паза Нямеччынай: ЗША — 15 цэнтаў, Канада — 15 ц., Ангельшчына — 1 шылінг, Францыя — 20 фр., Бэльгія — 5 фр., Аўстралія — 1 шылінг, Аргентына — 2 пэзо. У іншых краінах раўнавартасьць 15 ам. цэнтаў. Цэна лётніцкай поштай у заакіянскія краіны — 30 ам. цэнтаў. — Падвойныя нумары каштуюць падвойна.
Банкавае конто: Administration der weissruthenischen Zeitung „Baćkauscyna“ Bankkontonummer 357-125 Bayerische Hypotheken- und Wechselbank, München.

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE“ | DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND“ | THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND“

№ 3 (233) — Нядзеля 16 студзеня 1955 г. — ГОД ВЫДАНЬНЯ 9

Жахлівы быў год

Янка Купала гэтак пісаў пра 1914 год:

Зыходзіш ты, скуль ня прыходзяць,
Але сваіх не забярэш сьлядоў...
О год! Такіх як ты, час рэдка родзіць.
О год! Ты першы гэкі зь між гадоў.

Прыйшоў ня з згоды і свабоды [весьцяй
І не ўзьзялічыць праўду між [людзьмі, —
Жыцьцём мільёнаў ты прыйшоў [затрэсьці,
Шлях вымасьціць свой трупамі, [касьцьмі.

Гэтыя радкі зь іхнай страшнаю праўдай находзяць на памяць, калі згадваеш яшчэ страшнейшую, яшчэ выгубнейшую падзею, якая сьмерцязабойна ахапіла край ды распанеслася ў сваёй вынішчальнай моцы ў 1930 годзе.

1930. Гэтую дату бальшавікі ганарліва назвалі «годам вялікага пералому». А ў народную памяць ён увайшоў, як год ні з чым незраўнанага жаху, разруху няўтаймаванага глуму й гвалту над чалавекам, выгнаньня й выгубленьня нашага сялянскага народу, апустошаньня краю, па якім гайсалі ўзброеныя бальшавіцкія заганятыя сялянаў у прыгонную няволю.

Гэта тады дыктатура перайшла да нічым няпрыкрытай тыраніі. Усе шрубы былі закручаныя да апошняга, найменшыя адтуліны забітыя наглуха. Распачыналася суцэльная калектывізацыя, пара «разгорнутага наступу» на гэтак званыя кантраністычныя элемэнты, якімі для бальшавікоў заўсёды было сялянства. Гэта быў усёахопны гвалт-наезд на спрадвечныя народныя традыцыі, на народны сьветагляд і на Беларусі ад самага пачатку спалучаўся із зацятым змаганьнем за вынішчэньне ўсяго нацыянальнага, за якое кідалі людзей у падвалы НКВД, дзе найчасьцей і гінуў іхны сьлед.

Сялянства заўсёды было волялюбнай. галоўнай антыбальшавіцкай сілай, перад якой бальшавікі ці раз былі вымушаныя адступаць. Калектывізацыя зьявілася сродкам зламаньня гэтае сілы, пяратварэньня селяніна ў парабка дыктатуры, працу й жыцьцё якога можна было шточасінна кантраляваць. Дыктатура наважыла рашчысьціць шлях для нічым неабмежаванага, ад нікога незалежнага, свавольнага панаваньня над народам. Мэта была вылучная прост вырашальная для жыцьця й лёсу самога рэжыму. Вось чаму ў часы калектывізацыі якраз і выявілася ды не магла ня выявіцца на ўсю сваю апантаную моц тэрарыстычнасьць бальшавізму. Увесь болбат пра дабраахвотнасьць калектывізацыі, што нібы яна праводзіцца для палепшаньня жыцьця селяніна быў жалюгодным і бездапаможным намаганьнем, традыцыйнай ухваткай прыкрыць інтарэсамі народу тэрарыстычны злачын.

На Беларусі калектывізацыя сустрэла асабліва вялікі супраціў сялянства, бо яно спрадвеку ведала толькі індывідуальнае карыстаньне зямлёй, бо ў нашым краі ніколі й ня чуваць было пра г. зв. абшчыны. Што да савецкіх сельскіх гаспадарак — саўгасаў, якія нібы пераканалі сваёй практыкай селяніна ў перавазе «аграмаджанай» гаспадаркі з машынавай тэхнікай, дык усё гэта было адно прапагандовым прыхваткам. На Беларусі саўгасы заўсёды былі дэфіцытнымі, а іхныя работнікі нічым ня розьніліся ад даўнейшых парабкоў. Тэхнікі гэтай мелі з птушыны нос. Прыкладам, да самай калектывізацыі на абшарах Беларусі было ўсяго 102 трактары.

Каб лягчэй здушыць супраціў сялянаў, бальшавікі напачатку абвесьцілі абшарамі суцэльнай калектывізацыі толькі паасобныя раёны. Незважаючы на ўсялякія рэпрэсіі, да лета 1930 г. удалося загнаць у калгасы толькі 12% беларускіх сялянаў. Прынятая XIII зьездам КП(б)Б пастанова пра заканчэньне калектывізацыі да канца першай пяцігодкі (да 1933 г.) засталася нявыкананай і рэжым мусіў яшчэ колькі гадоў змагацца зь сялянствам, каб апанаваць яго.

Няўпадкова бальшавіцкая прапаганда называла й называе калгасы «дабраахвотнымі аб'еднаньнямі працоўных сялянаў». Гэта мае азначаць, што само сялянства падтрымала калектывізацыю, як сваю справу. Ня згодай, а дзейным супраціўам адказала сялянства на калектывізацыю, шмат дзе стыхійнымі антысавецкімі выступленьнямі, якія жорстка здушыліся збройнаю сілаю.

Выражэньнем супраціву зьявілася ня толькі нежаданьне ісьці ў калгас, але й раптоўнае скарачэньне засеваў, і нечаканае зьніжэньне ўраджайнасьці, і масавы ўбой жывёлы, і сьведамы недагляд гаспадарскіх будынкаў, якія на вачох раскідаліся, ды безьліч іншых фактаў. Усё гэта рабілася дзеля таго, каб ня аддаць свайго набытку зьненавіджанаму рэжыму. Ужо тады краіну ахапіла нязнаная гаспадарчая крыза ды былі ўведзеныя карткі. Гэтак пачалося хранічнае недаяданьне, розныя нястачы, якія трываюць і да сяньня.

Гэта ў тую пару нарадзілася ў народзе выслаўе, якое ахапіла ўсе дзялянкі жыцьця, кажны крок чалавека — дабраахвотна ў прымусовым парадку. Навет сваіх пасланцоў на вёску для калекты-

(Заканчэньне на 4-ай балоне)

Прэзыдэнт БНР у Вялікабрытаніі

Ад 10-га да 20-га сьнежаня Прэзыдэнт Рады БНР, інж. М. Абрамчык, наведаў колькі большых беларускіх асяродкаў Вялікай Брытаніі.

10. XII. на станцыі Вікторыя ў Лёндане віталі Прэзыдэнта старшыня сэктару Рады БНР, старшыня ЗБК, кіраўнік Беларускае Каталіцкае місіі ў Вялікай Брытаніі і сябры галоўнае ўправы ЗБВБ. На наступны дзень у сьвятліцы Беларускага Дому Прэзыдэнт даў абшырны рэфэрат аб дасягненьнях ворганаў БНР за апошнія тры гады.

12. XII. Прэзыдэнт наведаў беларускую калёнію ў Бірмінгаме і 18. XII. — беларускую калёнію ў Брадфордзе. У гэтых гарадох Прэзыдэнта віталі прадстаўнікі мясцовых адзьдзелаў ЗБВБ. Пасьля рэфэратаў аб дзейнасьці ворганаў БНР тут ладзіліся прыняцьці з нагоды прыезду дастойнага гасьця.

19. XII. наведваючы беларускі асяродак у Манчэстары, Прэзыдэнт прыняў удзел у вадкрыцьці новакупленага тут Беларускага Дому (глядзі аб гэтым спэцыяльны рэпартаж у гэтым-жа нумары).

Аб'езд Прэзыдэнтам беларускіх асяродкаў у значнай меры ажывіў актыўнасьць мясцовых арганізацыяў ды ўзмоцніў іхную сувязь з ворганамі БНР.

Канчаткавы рапарт Камісіі Кэрстэна

Камісія для дасьледваньня бальшавіцкай агрэсіі амэрыканскага Кангрэсу, на чале якой стаіць кангрэсмэн Кэрстэн, у першых днях студзеня сёлета зложыла амэрыканскаму Кангрэсу канчальны рапарт із сваей дасюлешняй працы. Кангрэс павінен «паказаць дастатковай акцыяй, што вызваленьне ўсіх паняволеных народаў унутры савецкае імпэрыі зьяўляецца аснаўной і нязьменнай часьцяй нашай палітыкі» — дамагаецца рапарт. Камісія адначасна дамагаецца, каб усе народы вольнага сьвету адклікалі дыпляматычныя вызнаваньні і сэрвалі ўсякія дачыненьні ўлучна з гандлёвымі з Савецкім Саюзам і ягонымі сатэлітамі.

Гэта тварыла-б сьмелую й пазытыўную палітыку, якая ў роўнай меры адкідае й зман «мірнай каэгзыстэнцыі», і сусьветную вайну. «Ніколі пара ня была больш адпаведнай, ані сусьветная сытуацыя ня вымагала ў тэй ступені, што цяпер, сьмелай пазытыўнай афэнзывы Задзіночаных Штатаў і ўсяго вольнага сьвету» — гаворыцца далей у рапарце Камісіі Кэрстэна. «Гэта адзіны шлях, які стварае разумную надзею, каб усьцерагчыся сусьветнай вайны».

Камісія, рапарт якой ёсьць найбольш цьвярозым і рэалістычным дакумэнтам, абвешчаным калі-небудзь ворганам Кангрэсу, прыпамінае часта забытую праўду, што сталая акупацыя савецкай магутнасьцю паняволеных народаў зьяўляецца аснаўной прычынай «узрастаючай загрозы вайны і зьяўляецца загрозай для бясьпечнасьці Задзіночаных Штатаў». Камісія радзіць, каб пры помачы амэрыканскіх фондаў «быў заахвочаны й падтрымліваны» дух супраціву ў дачыненьні да камуністычнай тыраніі за зялезнай заслонай. У далейшым Камісія радзіць, каб Кангрэс павялічыў фонды на інфармацыйную агенцыю Задзіночаных Штатаў і заклікае прыватных грамадзян, каб далей памагалі радыю Вольнай Эўропы.

Камісія сьцьвярджае, што значная бальшыня людзей, што жывуць пад камуністычнай уладай, «знае із собскага дасьветчаньня антылюдзкі характар камунізму і такім спосабам творыць вялікую патэнцыяльную сілу, ськівраваную супраць камунізму.»

«Нашым вялікім заданьнем зьяўляецца паказаць усю праўду аб камунізьме народам вольнага сьвету, а адначасна паказаць народам паняволеных краінаў, што разумеем, што нашая собская будучая бясьпечнасьць зьяўляецца неадлучнай ад прывярненьня ім вольнасьці й незалежнасьці».

Абгаварваючы праблему гандлю з краямі за зялезнай заслонай, Камісія асьведчыла: «Усякі гандаль народаў вольнага сьвету з камуністычнай імпэрыяй, незалежна ад таго, ці ходзіць аб матарыялы ваенныя, ці прадукты кансумпцыйныя, памагае Крэмлю кансалідаваць ягоную імпэрыю і задае дэмаралізуючы ўдар мільёнам за зялезнай заслонай, якія робяць супраціў і чакаюць на дзень, калі будуць магчы зьнішчыць камуністычную тыранію. Што болей, прадукты сьвету нявольніцкай працы, якія канкуруюць з амэрыканскімі таварамі, зьнішчаць цяжка запрацаваную высокую ўзроўню свабоднай працы ў Задзіночаных Штатах.»

Такія дамаганьні й рады ставіць перад вольным сьветам Камісія амэрыканскага Кангрэсу кангрэсмэна Кэрстэна, якая на працягу цэлых месяцаў мінулага году ўсебакова дасьледвала бальшавіцкія злачынствы.

Трэба аднак з усёй становучасьцю падчыркнуць, што якіх-небудзь практычных вынікаў акцыі гэтай Камісіі сяньня чакаць ня прыходзіцца, бо афіцыяльная палітыка Амэрыкі ідзе цяпер у зусім адваротным да дамаганьняў Камісіі Кэрстэна кірунку. Змора коэгзыстэнцыі падмяніла цяпер канцэпцыю палітыкі вызваленьня. Гэтак прэзыдэнт Айзэнгаўэр у сваім навагоднім пасланьні «аб стане Вуніі», адчытаным 6 студзеня перад абедзьвюмя палатамі Кангрэсу, прадставіў лініі й кірункі амэрыканскай палітыкі на бягучы год, аб палітыцы вызваленьня, зь лёзунгам аб якой ён ішоў на прэзыдэнцкія выбары, ня ўспомніў цяпер аніводным словам. Гэта найлепшы паказьнік, што паняволеныя народы ў бліжэйшым часе ня могуць чакаць ад вольнага сьвету ніякага канкрэтнага падтрыманьня ў іхнай вызвольнай акцыі.

Ня гледзячы на ўсё гэта, праца Камісіі Кэрстэна і яе вынікі мае для нас значэньне няштодзеннае. Яна паказвае, што ў вольным сьвеце ўсьцяж павялічваецца спачуцьцё й зразуменьне для паняволеных народаў, што раз часьцей падносяцца шляхотныя галасы ў іхнай абароне, што раз правільнейшыя знаходзяцца мэтады змаганьня з камунізмам. Выразнае эвалюцыянаваньне ў гэтым кірунку народаў Захаду, у першую чаргу Амэрыкі бяспрэчна мусіць з часам прывесьці да грунтоўнае перабудовы палітыкі вольнага сьвету ў дачыненьні да камунізму й паняволеных ім народаў.

(-іч)

НЕ ПАВІННА БЫЦЬ АНІВОДНАГА БЕЛАРУСА НА ЧУЖЫНЕ, ЯКІ-Б НЯ БЫЎ ПАДПІШЧЫКАМ, ЧЫТАЧОМ І ПАШЫРАЛЬНІКАМ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» І ЕЙНЫХ КНІЖНЫХ ВЫДАНЬНЯЎ!

Нядоля беларускіх студэнтау

Беларускім студэнтам на эміграцыі цікава было-б даведацца, у якіх умовах жывуць і студыююць іхныя сябры на Бацькаўшчыне. Гэтую цікавую і адначасна сумную даведку мы знойдзем у перадавіцы «Чырвонае Зьмены» з 11. XII. 54 пад загалоўкам «Больш увагі быту студэнтаў».

Перадавіца пачынаецца, на стары манер усіх савецкіх перадавіц, красамоўным пустаслоўем: «З кажным годам пад жыльлё студэнтам узводзяцца ўсё новыя і новыя будынкі». Пасьля гаворыцца, што «да новага году студэнты Гомельскага аўтадарожнага тэхнікуму атрымаюць новы добра абсталяваны інтэрнат», над будовай якога самі-ж студэнты і працавалі. А як выглядае рэшта беларускіх студэнцкіх інтэрнатаў пасьля дзесяцігадовае «мірнае» адбудовы Беларусі, чытайце самі:

«У ВНУ і тэхнікумах рэспублікі яшчэ нярэдка сустракаюцца нядбайныя й бяздушныя кіраўнікі, профсаюзныя й камсамольскія арганізацыі, якія лічаць быт студэнтаў нейкай другараднай справай.

«Зусім не зьвяртае ўвагі на быт студэнтаў дырэкцыя Менскага архітэктурна-будаўнічага тэхнікуму. Будынкі інтэрнатаў тут старыя, халодныя, да зімы не падрыхтаваныя. Не хапае самае неабходнае мэблі, няма вады, не ўстаноўлены ўмывальнікі. Пасьцельная бялізна старая, яна доўгі час не мяняецца.

«Ня лепшае становішча ў інтэрнаце Беларускага дзяржаўнага ўнівэрсытэту, які разьмешчаны на Бабруйскай вуліцы, корпус «А». Інтэрнат не забясьпечаны электрычным сьвятлом, тут няма вады. Часта студэнты раніцай ня маюць магчымасьці памыцца, пасьцельная бялізна таксама мяняецца вельмі рэдка.

«Часта бывае так, што пад інтэрнаты пабудаваны шматпавярховыя дамы з калёнамі, у калідорах дарожкі, да паслуг студэнтаў чытальні, пакоі адпачынку, а з-за нядбайнасьці намесьнікаў дырэктароў па гаспадарчай частцы студэнты ў вольны ад вучобы час ня маюць магчымасьці навет паслухаць радыё. Так навучэнцы зь Менскага палітэхнікуму ў пакоі № 28 ужо каторы месяц не забясьпечаны дынамікамі. Папсаваны дынамікі і ў іншых пакоях.

«У кажным інстытуце, тэхнікуме, у буйных інтэрнатах працуюць буфэты. Як правіла, гэтыя гандлёвыя кропкі разьмяшчаюцца ў цесным кутку, і навучэнцы за час перапынку не заўсёды пасьпяваюць што-небудзь купіць, каб падсілкавацца. Ды й выбар прадуктаў тут заўсёды абмежаваны. Прапаноўваецца высокая па цане каўбаса, здоба, цукеркі, тут ніколі ня бывае гарачых страваў.

«У Менскім пэдінстытуце імя Горкага ў буфэце, акрамя цукерак, рэдка што бывае, няма навет чаю. На ўсіх студэнтаў і выкладчыкаў чай грэецца ў трохлітровым чайніку, буфэт працуе, калі ўздумаецца буфэтчыцы. І колькі ні скардзіліся студэнты, ні камітэт камсамолу, ні дырэкцыя не зьвяртаюць увагі на гэты абураючы факт. Дрэнна працуюць буфэты таксама і ў інтэрнатах Белдзяржунівэрсытэту.»

«Чырвоная Зьмена» выказвае пажаданьне аб электрыфікацыі, адпаведным абсталяваньні ды забясьпячэньні студэнцкім інтэрнатам утульнасьці й чысьціні, аднак малая надзея на тое, што пры сучасным эканамічным абрабоўваньні Беларусі Масквой палепшыцца доля беларускіх студэнтаў.

А. Будзіч

ПАПРАЎКА Ў СПРАВЕ ПАДПІСНОЕ АПЛАТЫ НА ГАЗЭТУ «БАЦЬКАЎШЧЫНА»

У пададзеных у № 47—48 «Бацькаўшчыны» ўмовах падпіскі на 1955 год закралася прыкрая памылка, якую спрастоўваем, вельмі выбачаючыся перад нашымі Паважанымі Падпішчыкамі.

Ніжэй падаем яшчэ раз умовы падпіскі, якія будуць забавязваць усіх падпішчыкаў нашае газэты. Такім чынам «Бацькаўшчына» каштуе:

1) у ЗША й Канадзе на год — 7 даляраў, на паўгода — 3,75 даляра;

2) у Ангельшчыне й Аўстраліі на год — 39 шылінгаў, на паўгода — 21 шылінг 6 пэнсаў;

3) у Францыі на год — 800 франкаў, на паўгода — 450 франкаў;

4) у Бэльгіі на год — 210 франкаў, на паўгода — 120 франкаў;

5) у Аргэнтыне на год — 80 пэзаў, на паўгода — 45 пэзаў;

6) у Нямеччыне на год — 14 марак, на паўгода — 7,5 маркі.

Падпішчыкі ў заакіянскіх краінах, якія хочуць атрымоўваць нашу газэту лётніцкай поштай, павінны аплаціць згары кошты перасылкі з разьліку 30 амэр. цэнтаў за нумар (падвойныя нумары каштуюць падвойна).

Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

Канцлер Заходняй Нямеччыны Адэнаўэр

ЗАКОНЧЫЎ 79 ГОД СВАЙГО ЖЫЦЬЦЯ

6-га студзеня сёлета нямецкі народ урачыста адзначыў 79-ую гадавіну з дня нараджэньня канцлера Нямецкай Фэдэральнай Рэспублікі др. Конрада Адэнаўэра, які дзякуючы свайму вялікаму палітычнаму таленту й глыбокаму патрыятызму зьяўляецца найбольш заслужаным Немцам у пэрыяд пасьля заканчэньня апошняй сусьветнай вайны.

Гэта ён сваей становучай празаходняй палітыкай увёў Заходнюю Нямеччыну ў сям'ю вольных народаў Захаду і заваяваў для яе месца раўнапраўнага партнэра. У нутраных дачыненьнях дзяржавы канцлер Адэнаўэр галоўна спрычыніўся да хуткае адбудовы зьнішчанае вайною Нямеччыны, высокага падняцьця жыцьцёвага стандарту яе насельніцтва і шыбкага эканамічнага разьвіцьця краіны наагул. Дзякуючы ўсяму гэтаму канцлер Адэнаўэр цешыцца вялікай любоўю нямецкага народу і заслужанай пашанай навет сваіх палітычных праціўнікаў.

Палітычная роля й значэньне канцлера Адэнаўэра не абмяжоўваецца выключна нямецкімі справамі. Ён зрабіў і робіць далей не малы ўплыў і на ход сусьветнае палітыкі. А дзеля гэтага належыць ён да раду найвыдатнейшых палітычных дзеячоў сусьветнага маштабу.

УВАГА! УВАГА!

У СПРАВЕ БАНКАЎСКАГА КОНТА БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»

Многія, пераказваючы грошы на банкаўскае конто «Бацькаўшчыны», падаюць адно нумар конта і назоў банку, а не падаюць собсьніка конта, а таму гэтак пераказаныя грошы часта вяртаюцца назад. Таму ў далейшым просім грошы за газэту, як і за кніжкі, пераказваць на гэткі адрас:

Administration der weissruthenischen Zeitung „Backauscyna“, Bankkontonummer 357-125, Bayerische Hypotheken- und Wechselbank, München.

Трэба цаніць

Паводля аўтара артыкулу «Сумлевы» (Б-на, № 43-44) я, як былы войт, павінен пісаць адозвы або дэкляарацыі, але пакуль набяру адвагі і знайду пару аднадумцаў, каб залажыць «партыю», перш наперш папрабую ўпісацца ў журналістыя. Будучы войтам у свой час прыходзілася пісаць такія сякія пратаколы, а з артыкуламі ў газэту — ці пойдзе так гладка?

На пачатку варта было-б прадставіцца паважаным чытачам, але досыць будзе, калі скажу, што ў свой час быў даволі шчырым зарубежнікам. Заўсёды стараўся чытаць прэсу і крывіцкую і зарубежніцкую, але апошняй больш давяраў. Мне здавалася, што яны пісалі праўду. Вялікім правадырам зарубежжа верыў, слухаў іх голасу. Аднак некалькі паважных справаў з нашага эміграцыйнага жыцьця перакаралі мяне, што я, хоць і былы войт, аднак-жа таптаўся не па сваім агародзе — я мыляўся. Справы, аб якіх я хачу пагаварыць, усім добра ведамыя, а гэта БАПЦ, студэнты і радыё.

У справе царкоўнай я ня мог пагадзіцца з сваімі аднадумцамі, калі стала ясным, што «беларускі» япіскапат душой і сэрцам цягне да маскалёў, а не за свой народ. Многія тады верылі, а некаторыя і сёньня вераць, што яны беларускія духаўнікі і яны прыдуць да нас. Нібы для япіскапату ёсьць толькі адна перашкода, а гэта каноны.

Урэшце каноны пісаныя таксама рукой сьмяротнага чалавека, так як і іншыя праўніцкія законы. Мы, як апрычоны народ маем напэўна і Боскае і людзкое права мець сваю праваслаўную царкву, тымбольш што мы яе мелі раней за маскалёў і тады яна была кананічная.

Для мяне зусім сёньня ясна, што былыя «нашыя» япіскапы ніколі ня будуць служыць беларускаму народу, хоць-бы няведама якія каноны мы ім прыпаднесьлі. У іх галоўны канон — гэта аддаласьць маскалям ды матушцы Расеі. Нічога дзіўнага, бо яны цэлы час пілі «салодкія» сокі маскоўскай культуры і ў іх душы і сэрцы нічога беларускага ня было і няма. Я знаў двух братоў, этнаграфічных Беларусаў, якія закончылі тэалягічныя навукі і былі сьвятарамі. Адзін зь іх лічыў сябе маскалём, а другі Паляком. Такі раскол паміж братамі наступіў таму, што адзін зь іх вучыўся ў маскоўскіх школах, а другі ў польскіх. Яны пілі чужыя сокі з розных крыніц і служылі гаспадарам гэтых крыніц, а не свайму народу. Зусім падобны выпадак мы маем тут на эміграцыі, калі адзін малады Беларус, у свой час безгранічна заядлы крывіч, паступіў у расейскую Духоўную Сэмінарыю ў ЗГА, а другі менш афішуючыся і спакойны юнак паступіў у Украінскую Тэалягічную Акадэмію ў Канадзе. Значыцца адзін быў пад уплывам расейшчыны, а другі пад уплывам братняга нам народу. Абодва пасьпяхова закончылі тэалягічныя навукі і выглядала-б, што БАПЦ на эміграцыі пабагацее на двух добрых сваіх сьвятароў. Пакуль што поўнасьцю так ня сталася Той, каторы вучыўся ў украінскай Акадэміі, па заканчэньні яе адразу стаў пэўнай і цьвёрдай нагой на баку БАПЦ і слава яму. Той, каторы вучыўся ў Расейцаў, нахлёбаўся іх сокаў да сыта і «пазнаў» добра ўсе каноны і сёньня блытаецца яшчэ па неведамых і яму самому пуцінах. Пэўне-ж БАПЦ на эміграцыі і бедная і малая, а таму для некаторых і неканантчная. Так, для людзей, у якіх асабістыя выгады і карысьць на першым пляне, у якіх няма глыбокага і шчырага патрыятызму, то БАПЦ заўсёды будзе неканантчнай і такія пакінуць і вялікую нацыянальную справу, а пойдуць «у грэкі» ці «у татары». Гэтымі прыкладамі я не хачу сказаць, што ўсе нашыя сьвятары, якія здабывалі ці здабываюць асьвету ў чужых школах, выракаюцца свайго народу, а служаць чужынцам, аднак-жа гэта здараецца вельмі часта, як сярод праваслаўных, так і каталіцкіх духаўнікоў.

Дзякаваць Богу, аднак крывічы не далі памерці БАПЦ. Яны знайшлі сярод сябе шчырых сыноў беларускага народу, якія адкінулі свае собскія выгады, а пайшлі служыць Богу і Беларусі ў рамках Сьвятой БАПЦ.

Другая справа, якая дапамагла мне пераканацца, што мае зарубежнікі ня чэсна пастулаюць — гэта акадэмічны асяродак у Лювэне. У 1948 годзе стараньнямі Старшыні Рады БНР Спадара М. Абрамчыка паважная група нашай моладзі атрымала магчымасьць накіравацца ў бэльгійскі горад Лювэн, каб пачаць, або заканчваць вышэйшыя студыі на каталіцкім унівэрсытэце.

Напэўна ня лёгка і не так проста прыйшлося Старшыні Рады БНР адкрыць дзьверы так паважнага ўнівэрсытэту для нашай моладзі. Ня толькі трэба было адкрыць дзьверы, але трэба было забясьпечыць студэнтаў і стыпэндыямі і поўным утрыманьнем. Усё гэта было здабыта, каб даць проста ідэальныя варункі для здабываньня вышэйшай асьветы. Паважная колькасьць крывіцкай моладзі сабралася ў Лювэне. Доўга ня трэба было чакаць, як у вадзін згодны акорд усё зарубежжа закрычэла на ўсю моц — «бачыце, што Абрамчык зрабіў, беларускую моладзь прадаў уніятам ... зрада ... ганьба ...» Самі не змаглі хоць трохі нечага падобнага, але сваім крыкам зрабілі вялікую і карыгодную шкоду. Дзьверы гэтага ўнівэрсытэту былі адкрытыя ня толькі для крывіцкае моладзі, а для ўсяе нашае беларускае моладзі, жадаючай здабываць асьвету. Мы ведаем, што і зарубежнікі мелі аднолькавыя магчымасьці паехаць у Лювэн і пару іх сынкоў паехала. Гэта не трагэдыя, што аднаго зь іх ветліва выпрасілі адтуль, які за ўдзячнасьць стараўся заплаціць юдашовым спосабам. Не пару зь іх магло туды паехаць, а шмат больш, калі-б не стаяла гэтаму на перашкодзе іхняя нячэсная прапаганда. А якая вялікая шкода не для аднаго зь іх, калі аглянуцца назад і на «першыя працэнты зь Лювэнскага капіталу» («Б-на» № 43-44). Па прачытаньні гэтага артыкулу мімаволі хочацца запытацца ў тых, каторыя на працягу даўжэйшага часу закідвалі Сп. М. Абрамчыку, што ён прадаў уніятам беларускую моладзь. Цяпер усе нячэсныя крыкуны зарубежжа павінны саромліва маўчаць, а ў каго хоць трохі засталося сумленьня, той хоць ціхенька, але прашэпча — «так, я мыляўся, бо студэнты з Лювэну сталіся ня уніятамі, а толькі яшчэ большымі патрыётамі, запраўднымі беларускімі навукоўцамі, прыкладным авангардам ...»

Кажны сьведамы Беларус павінен радавацца, што нашая моладзь мае ў Лювэне ўзапраўды добрую і багатую крыніцу навукі, а што-ж можа быць даражэй за навуку.

Зноў-жа трэба быць зусім аб'ектыўным і сказаць, што нашыя лювэнскія акадэмікі і студэнты ня толькі здабываюць асьвету, здабываюць дыплёмы, пішуць вельмі карысныя дыплямовыя працы на беларускія тэмы, але і запраўды выдатна працуюць на нацыянальнай адраджэнскай ніве, чаго сьветкамі ёсьць уся беларуская эміграцыя.

Мы ўсе павінны цешыцца з такога акадэмічнага асяродка, якім ёсьць Лювэн. Мы ўсе павінны жадаць усім новым акадэмікам і студыюючай там моладзі і далейшых посьпехаў у іх асабістай і грамадзкай працы. Мы ўсе павінны быць удзячнымі Спадару Прэзыдэнту М. Абрамчыку за арганізацыю гэтага асяродка, а не абліваць яго гразьзю, як гэта прывыклі рабіць зарубежнікі розных адценяў.

Так як крывічы, так і зарубежнікі рабілі ў свой час усемагчымыя захады дабіцца дазволу радыёперадач у «Голас Амэрыкі». Вялікая шкада, што тая ці іншая старана гэтага дазволу не атрымала. Аб патрэбе і карысьці радыёперадачаў у роднай мове да нашых суродзічаў на Бацькаўшчыне гаварыць ня трэба. Такія радыёперадачы — гэта наш кантакт жывым словам з сваім народам. І ў гэтай справе трэба быць аб'ектыўнымі і сказаць праўду, што дзякуючы рухавасьці і дыпляматычнаму спрыту Старшыні Рады БНР Сп. М. Абрамчыка яна была разьвязана памысна. Я ня ў курсе справы ўсіх перамоваў прадстаўнікоў Рады БНР з Амэрыканскім Камітэтам, але сёньня фактам ёсьць, што беларускае слова плыве па хвалях этэру на Бацькаўшчыну цераз радыё «Вызваленьне», якое ёсьць уласнасьцю Амэрыканскага Камітэту.

Калі некалькі месяцаў таму назад зьявілася першае паведамленьне аб пачатку беларускіх радыёперадачаў у радыё «Вызваленьне», усе Беларусы, як крывічы так і зарубежнікі гаварылі адно — «вельмі добра». Але зарубежнікі гаварылі ціхенька, так, каб сусед не пачуў, бо што добра, гэтага мала, але чаму крывічы гэта зрабілі, а не яны? Урэшце яны ня вытрымалі, каб не загаварыць, што радыёперадачы толькі ў беларускай мове, але зьместам чужыя нам. Распаўсюджваюць такія правакацыйныя весткі пакуль што сярод сваіх. Каб зьменшыць вартасьць беларускіх перадач, яны стараюцца «даказаваць», што Сп. М. Абрамчык для сваёй асабістай карысьці прадаецца Амэрыканскаму Камітэту. Хто нічога наагул ня робіць, дык і крытыкаваць няма чаго ў такога.

Чаму ня быць аб'ектыўным, і не сказаць праўду, а яна відаць кажнаму чэснаму Беларусу. Беларускія радыёперадачы зьяўляюцца ня толькі беларускімі ў мове, але і беларускімі па зьместу. Даволі было прачытаць некалькі перадач зьмешчаных у «Бацькаўшчыне», каб аб гэтым пераканацца. Ведама ўсім, што ў «Голасе Амэрыкі» шмат меншыя магчымасьці для нацыянальных перадачаў, аднак і самі зарубежнікі рабілі захады, каб там атрымаць дазвол на іх.

Толькі нячэсны Беларус можа ачарняць працу Сп. Прэзыдэнта М. Абрамчыка, які поўнасьцю аддаў сябе на службу беларускай нацыянальнай справе, якая дзякуючы выключна ягонай працы вышла з маленькага свайго панадворка на шырокую міжнародную арэну. А ці-ж Сп. М. Абрамчык ня мог-бы спакойна працаваць у якім колечы францускім прадпрыемсцьве ў Парыжы, і ня слухаць злосных, правакацыйных і брудных закідаў пад ягоным адрасам. Ці-ж ня мог-бы ён узяць прыклад з многіх нашых палітыканаў, якія ўсё і ўсіх крытыкуюць, а самі нічога пазытыўнага ня робяць, а дбаюць перадусім аб собскі матарыяльны дабрабыт, часта і цэнта шкадуючы на грамадзкую справу.

Добра разгледзіўшы і перадумаўшы вышэй пададзеныя справы, а падобных справаў ёсьць шмат больш, кажны чэсны Беларус павінен прызнаць рацыю, што Рада БНР на чале са Спадаром Прэзыдэнтам М. Абрамчыкам робіць запраўды карысную нацыянальную справу ў нашым вызвольным руху.

Войт Гуда

У паняволенай Беларусі

ЯШЧЭ АДНА «ВЫБАРНАЯ» КАМЭДЫЯ

12 сьнежаня 1954 году на Беларусі была разыграна яшчэ адна камэдыя «выбараў» — гэтым разам «выбіралі народных судзьдзяў і народных засядацеляў». «Выбары» пачаліся а 6-ай гадзіне раніцы, куды ўжо перад шостай «накіроўваліся дзесяткі па-сьвяточнаму апранутых людзей». Усё прайшло, як і трэба было спадзявацца, «у вабстаноўцы вялізарнага палітычнага і працоўнага ўздыму». Па ўсіх «выбарчых пунктах» ужо да 12-ае гадзіны дня 90—95% «галасоў» ляжалі ў урнах. Дзень «выбараў народных судзьдзяў» усюды праводзіўся гульнямі й танцамі.

(Паводля газэты «Чырвоная Зьмена» з 14. XII. 54)

ХАТЫ НА КАЛЁСАХ

На азіяцкай цаліне, куды высланы «на асваеньне» тысячы Беларусаў, лютуе ўжо зіма. Бытавое й асабліва жыльлёвае забясьпячэньне дзесяткаў тысяч працоўных «цаліны» знаходзіцца ў катастрафальным стане, аб чым пісала нядаўна й «Правда» зь 9. XII. 54 у сваёй перадавіцы.

У сувязі з гэтым, у беларускіх вагонных дэпо цяпер ідзе сьпешнае рыхтаваньне перасоўных вагонікаў-домікаў, якія маюць каціцца на цаліну ратаваць ад холаду й сьцюжы нешчасьлівых перасяленцаў.

Вагоны-домікі — гэта прымітыўна перaабсталяваныя звычайныя двувосевыя чыгуначныя вагоны, у якіх маюць жыць па 8—12 чалавек перасяленцаў. Замаўленьні гэткія выконваюцца найчасьцей пад патрыятычным лёзунгам «сьвяточных падарункаў дарагім землякoм».

(Паводля газэты «Чырвоная Зьмена» з 14. XII. 54)

СУПРАЦЬ «БУРЖУАЗНАЕ ІДЭЯЛЁГІІ» Ў БЕЛАРУСКІМ КАМСАМОЛЕ

На пачатку сьнежаня 54-га году, на трэйцім месяцы штогадавое палітычнае асьветы камсамольцаў, у Менску адбылася рэспубліканская нарада камсамольскіх прапагандыстых. Нарада была склікана, каб яшчэ раз паясьніць многім някемлівым камсамольскім камітэтам прынцып «дабраахвотнасьці» палітычнае вучобы моладзі, які заключаецца ў дыфэрэнцыяваным кіраўніцтве палітычнай асьветай. Справу гэтае «асьветы», як аказалася, многія камітэты пусьцілі на самацёк.

Сёлета, як піша «Чырвоная Зьмена» з 12. XII. 54, «у выніку пасьлядоўнага ажыцьцяўленьня прынцыпу дабраахвотнасьці ў рэспубліцы ў параўнаньні зь мінулым годам на многа павялічылася колькасьць юнакоў і дзяўчат, якія вывучаюць марксыстаўска-ленінскую тэорыю». Аднак, паводля тае-ж газэты, «у гэтым навучальным годзе прыцягнута на многа менш прапагандыстых з вышэйшай і незакончанай вышэйшай адукацыяй, чым у мінулым годзе». У выніку ўсяго, «у прапагандыстаўскай рабоце працягвае ўсё яшчэ заставацца нізкі ідэйна-тэарэтычны ўзровень заняткаў».

З нарады камсамольскіх прапагандыстых вынікае таксама, што «многія прапагандыстыя недастаткова ўдзяляюць увагі выкрыцьцю буржуазнай ідэялёгіі, барацьбе з капіталістычнымі перажыткамі», зь якіх, відаць, ніяк ня можа выжыцца беларуская моладзь.

(Паводля газэты «Чырвоная Зьмена» з 12. XII. 54)

НОВЫ ЗАВОД ДЛЯ СУШКІ ГАРОДНІНЫ

«Нядаўна ў мястэчку Солы Маладэчанскай вобласьці закончана будаўніцтва вялікага заводу для сушкі гародніны. Штогод тут будуць перапрацоўвацца тысячы тон гародніны».

І разбазарвацца па цэлым Савецкім Саюзе ...

(Паводля газэты «Чырвоная Зьмена» з 9. XII. 54).

ЧАРОДНЫ ЗАКАЗ НА ПЕСЬНІ Й ТАНЦЫ

У 1954 годзе беларуская мастацкая самадзейнасьць разам з прафэсіянальным мастацтвам былі моцна зактывізаваны па лініі падрыхтоўкі да дэкады беларускага мастацтва ў Маскве. Ня гледзячы на тое, што дэкада яшчэ не адбылася, БССР атрымала новыя заказы на песьні й танцы.

Як паведамляе ТАСС, «з мэтай далейшага масавага разьвіцьця мастацкай самадзейнасьці рабочых і служачых, як аднаго з важных сродкаў камуністычнага выхаваньня працоўных, Сакратарыят ВЦСПС (Усесаюзны Цэнтральны Савет Прафэсіянальных Саюзаў) пастанавіў правесьці із студзеня па сьнежань 1955 году Ўсесаюзны агляд калектываў і асобных выканаўцаў мастацкай самадзейнасьці рабочых і служачых.

«Мясцовыя агляды будуць праходзіць у сакавіку—красавіку, раённыя й мескавыя — у травені—верасьні, абласныя, краявыя, рэспубліканскія — у кастрычніку—сьнежані 1955 году.»

НОВЫЯ ГАНДЛЁВЫЯ ПРАДПРЫЕМСТВЫ

30. XII. 54 радыё-Менск паведаміла:

За 10 месяцаў гэтага году, у сельскай мясцовасьці нашай рэспублікі пабудавана ў эксплуатацыю звыж 360 гандлёвых прадпрыемстваў. Зацьверджаны плян будаўніцтва гандлёвае сеткі спажывецкай каапэрацыі на 1955 год. Намечана пабудаваць 600 новых прадпрыемстваў гандлю. На будаўніцтва каапэратыўных прадпрыемстваў асыгнавана 99,5 мільёнаў рублёў.»

Каб-жа ў гэных магазынах ды яшчэ купляць было што ...

УЛАДЗІМЕР СЯДУРА

З раману „Вялікія Дарогі"

РАЗЬДЗЕЛ ТРЭЦІ: НЕЧАКАНЫЯ ГОСЬЦІ

Хто сыну жыцьцё адабраў, патушыў,
Праклён таму маткі ўчарнелай!

Язэп Пушча.

Нешта каля дваццатай гадзіны ўночы Канстанцы апынуўся ў сваёй каморцы. Там было страшэнна горача. Паправіць гэтую сытуацыю было немагчыма. Вокны мусілі быць завешаныя коўдрамі, пакуль у пакоі гарэла сьвятло. Пакідаць-жа вокны адчыненымі на ўсю ноч у такія часы выдавалася вельмі небясьпечным. Гэта-ж аднапавярховы маленькі дамок, ды яшчэ тут, на ўскраіне, дзе і да міліцыі далёкавата. Калі гэта было небясьпечна з увагляду на дзейнасьць зладзеяў і забойцаў у мірны час, дык цяпер тым больш загадзя трэба было быць асьцярожным. А за дзень пад няміласэрным чэрвенскім сонцам, у той год асабліва пякучым, гэты дамок да таго прагрэўся, што ў пакоі было проста цяжка дыхаць.

Бацькі ўжо даўно спалі ... Маці, падняўшыся на стук і адчыніўшы Канстанцаму дзьверы, неўзабаве ўжо зноў заснула ... У цішыні чуваць было яе дыханьне. Відаць змарылася звечару ад думнага бяссоньня і нарэшце, пераможаная сном, здалася яму, змораная да таго-ж і доўгім дзённым хатнім клопатам ад самага відна зраньня. З кухні ледзь-ледзь чутна даносіліся шорахі дыханьня старога бацькі.

Аднылі Канстанцаму ня спалася. Ці то ад тае духаты, ці, больш падобна, ад узбуджаньня, ён нібыта і ня думаў класьціся спаць.

Затуліўшы зыркае начное сьвятло электрычнае лямпкі вялікім лістом сіняе паперы гэтак, каб яно не сьвяціла на матчын ложак ды ў твар сьпячае, спачатку ён прысеў быў да стала, разгарнуўшы зь дзьве ці тры кніжкі.

Але дзе там ... Хіба чытаньне ішло ў голаў! Прабягаў вачыма радкі літараў і тут-жа праз часінку лавіў сябе на тым, што нічога не ўцяміў з прачытанага. Вяртаўся зноў і зноў да прачытанага, але ўсе намаганьні былі дарэмнымі. Думкі кудысь увесь час уцякалі, дарма што змушаў сябе вачыма не адцягвацца ад радкоў.

Нарэшце кінуў, падыйшоў да вакна, і, загадзя выключыўшы сьвятло, адхінуў край коўдры ад шыбы ... За вакном была сьветлая чэрвеньская ноч. Чыстае сіняе неба было ўсыпана тысячамі зорак. Кажная зь іх мігацела, уздрыгвала і пасылала на зямлю свае бледныя халодныя знакі зь іншага, далёкага і невядомага, сьвету, які яна рэпрэзантавала сабой.

Над горадам ня было відаць звычайнага ў такі час дывану агнёў ад вулічных ліхтароў, вокан дамоў, ды доўгіх агністых шэрагаў электрычных лямпаў уздоўж чыгуначных шляхоў ды бясконцых прыбудоваў на станцыі.

Усё прыхавалася і як-бы замерла ў цемры ... Таму і набралі свае поўнае сілы адвечныя нябесныя сьвечкі — тысячы зораў, што цяпер ня блекнулі і ня трацілі ў сваім бляску і зыркасьці над морам гарадзкіх агнёў. Яны былі ўва ўсёй сваёй чароўнай незацемненай пекнаце. Нябесны звод сінеў і набраў свае выразістасьці і азначанасьці. На яго цяпер можна было глядзець і глядзець, дзівячыся Божаму цуду, што стварыў гэткі пекны чар прыроды і пакінуў на шчасьце і ўцеху людзей. Але тыя не разумеюць гэтага багацьця, дадзенага ім з Божых рук і ягонае ласкі да іх-жа.

Зачараваным зрокам Канстанцы прыпаў да небасхілу, і думкі ўжо снавалі вакол параўнаньняў і асацыяцыяў. Ён нібыта пачаў адчуваць сябе толькі часьцінай таго адвечнага, мудрага, створанага Вышэйшым, сьвету, толькі сузіральнікам якога ён быў у гэты момант.

— О, гэта вечнае хараство! — захоплена праказаў ён амаль што ў голас да самога сябе. — Яно жыве заўсёды, адвеку, ад самага стварэньня гэтага цудоўнага сьвету, і будзе існаваць вечна. Праявы яго жывуць у душы чалавека, толькі не заўсёды яны выходзяць навідно. — думаў ён далей. — Часамі патрэбен зрух, якаясь надворная ці нутраная падзея ў жыцьці чалавека, каб ён мог скінуць зь сябе кару нарослых умоўнасьцяў жыцьця, заўсёднага страху за свой і сваіх блізкіх лёс, пазбыцца накінутых і чужых ягонай натуры звычак і паводзінаў, выйсьці із змушанага падпольля духу, і, расчыніўшы шырака сваю душу павевам вольнага прыгожага сьвету, увабраць яго ў сябе і праз сябе, збагаціўшы аздобамі свае асобы, аддаваць іншым і несьці далей у сьвет, усяму чалавецтву адвечныя каштоўнасьці, прыгожасьць, любоў, літасьць, спагаду і шчырую сяброўскасьць.

— От-жа ў гэтым можа і сэнс існаваньня чалавека, вянца прыроды, вышэйшае пад Богам жывое істоты.

Сузіраньне і развагі будзілі ў ім пачуцьцё адзінства з сваімі продкамі. Можа яны гэтак-жа сама, наглядаючы за россыпам зорак у небе, пачувалі сябе часьцінай гэтага неабсяжнага сьвету і былі зачараваныя ягонай пекнатой.

Прыгадваўся Ул. Жылка зь ягонай лірай, дзе

«Зьвініць матыў і кожны тон —
Сусьветнай пекнаце уклон.»

Адно, ягоную ўвагу ад гэтага сузіраньня адцягвалі час-па-часе якіясь загадкавыя ўспышкі чырвонаватага і зелянаватага сьвятла над горадам, дзесь над вакзалам. Падобна было, што гэта якіясь ракеты, што ўзносіліся праз пэўныя прамежкі часу высака ў неба, і, зрабіўшы крывую ў выглядзе няпоўнае дугі і на момант асьвяціўшы высачыню каля сябе, раптоўна рассыпаліся тысячамі дробных агеньчыкаў-іскарак і за часінку гасьлі. Ад гэтага цемра станавілася на нейкі час вакол гусьцейшай і раптоўна запаноўвала запраўдная ноч, пакуль вочы ня звыкаліся і хутка зноў пачыналі вырозьніваць шэраватыя цені высокіх гмахаў камяніцаў, а чарната паступова ператваралася ў шэраватую суцемень, празрыстую пад бляскам чэрвеньскіх зораў.

Ён прыглядзеўся ўгрунь. Вось зноў узьляцела ўгару зялёная, а за ёй чырвоная ракета, паўтарыўшы ранейшы працэс раптоўнага адступленьня цемры і наступаючага за ім зацямненьня, а затым паступовага прасьвятленьня пашарэлае на вачох чарнаты.

— Гэта, мусіць, сыгнальныя якіясь знакі. Але чые? Саветаў ці можа ... Немцаў?

Яму цяжка было дапусьціць, каб гэта былі ўжо іхныя разьведчыкі тут, у першы-ж дзень вайны, і гэтак сьмела маглі сыгналізаваць такім відавочным спосабам.

Не пасьпеў ён узважыць сваіх меркаваньняў, як раптам пад вокнамі, што выходзілі на вуліцу і цяпер былі пазачыняныя на вакеніцы знадворку, пачуліся якіясьці мужчынскія галасы, да вушэй даходзіла якаясьці нявыразная гаворка.

Было ўражаньне, што кагосьці шукаюць. Канстанцы насьцярожыўся. Пачаў прыслухоўвацца. Падобна, што і маці прачнулася, адчыніла вочы ды ўслухоўвалася. Праўда, за часіну тупаценьне за вокнамі ды гаворка прыцішэлі, а хутка і зусім спыніліся.

— Сынок, хто гэта ходзіць пад вокнамі? — праказала маці, прыўзьняўшы голаў і сьціраваўшы зрок да яго.

У гэты момант Канстанцы быў зусім спакойны, зраўнаважаны нядаўным сузіраньнем, не прадчуваў нічога благога і зусім ня даў асаблівай увагі пачутаму. Таму, каб заспакоіць маці, ён зусім шчы-

Прыгожае дасягненьне Беларусаў Манчэстару

Як мы інфармуем у васобнай карэспандэнцыі з Манчэстару, нашыя суродзічы ў Вялікай Брытаніі набылі ўжо з чаргі трэйці грамадзкі дом. Пасьля Лёндану й Брадфорду, цяпер Беларусы Манчэстару могуць заслужана ганарыцца сваім новым дасягненьнем.

Важнасьці для арганізацыі свайго собскага дому няма патрэбы даводзіць. Калі хто прыяжджаў у Лёндан ці Брадфорд, дык заўсёды ведаў, што там знойдзе кавалак Беларусі. Там ужо ня трэба шукаць па горадзе беларускай арганізацыі ў васобе старшыні ці сакратара (добра яшчэ, калі гэты апошні ў міжчасе не зьмяніў свайго адрысу). Ды й старшыня там спакайнейшы, бо ведае, што гаспадары не адмовяць яму кватэры з прычыны сходаў і зьездаў у прыватным памешканьні.

Купляючы свой грамадзкі дом, арганізацыя перастае быць папяровай і робіцца рэальнай. Яна атрымоўвае неабходныя ўмовы, што патрэбныя для рэалізацыі тых пунктаў пляну працы, якія гадавы зьезд звычайна ўскладае на плечы выбранай управы, і якія не рэалізуюцца пасьля якраз з прычын «незалежных» ці «тэхнічных», а фактычна таму, што арганізацыі не стае гэтага цэнтру, сэрца, якім зьяўляецца свой грамадзкі дом.

Часта меншыя беларускія калёніі, хоць і ацэньваюць усю важнасьць набыцьця свайго дому, аднак не адважваюцца прыступаць да гэтага, загадзя запалоханыя фінансавымі цяжкасьцямі. Тым часам колькі-ж ужо Беларусаў, папрацаваўшы пару гадоў, набылі ўжо свае собскія, часамі вельмі прыгожыя й прасторныя, дамы. Але тыя-ж самыя Беларусы, калі йдзе аб набыцьцё агульнага грамадзкага дому, раскладаюць бязрадна рукі. Бязумоўна, нельга пярэчыць, што фінансавы бок вельмі важны, але таксама нельга забывацца, што ахвярнасьць, настойлівасьць ды цесная лучнасьць і згода сяброў арганізацыі грае вялізарную, калі не асноўную, ролю. Бо як-жа інакш выясьніць факт, што вось

Беларусы Манчэстару змаглі набыць сабе дом, у той час, калі Беларусы, прыкладам, Нью Ёрку знаходзяцца яшчэ ў стадыі заклікаў, прос.баў, складак, праектаў і г. д. Пры гэтым неабходна паясьніць, што манчэстарскі адзьдзел ЗБВБ паводля колькасьці сяброў зьяўляецца прыблізна ў 15 разоў меншы за ньюёрскі адзьдзел БАЗА. Хіба-ж ніхто таксама не падумае, што Беларусы Манчэстару больш зарабляюць за сваіх амэрыканскіх суродзічаў. Праўда, некаторыя могуць сказаць, што нашыя «амэрыканцы» шмат выдаюць на падтрыманьне Беларусаў у Нямеччыне, але-ж, калі пераглядзець справаздачы Жаночага Згуртаваньня ў Нямеччыне, дык там пабачым, што прапарцыянальна Беларусы Манчэстару дапамагалі ня менш.

Гэтым параўнаньнем мы ня зьбіраемся рабіць якога колечы дакору нашым суродзічам у Амэрыцы. Ім на месцы лепш відаць, **што** яны могуць зрабіць і **як.** Але, калі гаворым аб гэтым, дык толькі каб яшчэ раз падчыркнуць, што ў купляньні дому, як зрэшты й наагул у грамадзкай працы, лічыцца ня колькасьць сяброў арганізацыі і ня іхнае матар'яльнае становішча, а якасьць гэтых сяброў, іхнае грамадзкае выробленьне й дысцыпліна ды перадусім згода й давер адзін да аднаго. І ніхто ня скажа сяньня, што гэта пустыя словы, бо прыклад манчэстарскіх Беларусаў наймацнейшы аргумант іхнае праўдзівасьці.

А. Г.

Прыняцьце ў чэсьць праф. О. Фрэдэрыксэна

19 сьнежаня 1954 году група стыпэндыстых з пад Саветаў разам з амэрыканскімі студэнтамі, што вывучаюць савецкія справы, сабраліся ў Кэрнэджы Эндавмэн, каб прывітаць прыбылага ў Задзіночаныя Штаты амэрыканскага дарадніка пры Інстытуце для Вывучэньня Гісторыі й Культуры СССР, прафэсара Олівэра Фрэдэрыксэна, былага прафэсара гісторыі ўнівэрсытэту ў Маяме, Огаё.

Спэнсэр Вільямс, дырэктар выдавецкіх і прэсавых справаў пры Амэрыканскім Камітэце пазнаёміў госьця з аўдыторыяй, што складалася із 100 прамінэнтных гасьцей. Спадар Вільямс перадаў прысутным некаторыя весткі з навуковых дасягненьняў праф. Фрэдэрыксэна і аб ягоных вылучных кваліфікацыях, як лінгвістага, зазначаючы ягонае высокае веданьне расейскае, украінскай, эстонскай і латыскай моваў. Пасьля гэтага з даручэньня старшыні Амэрыканскага Камітэту, спадара Гоўленда Сарджэнта, спадар Вільямс прачытаў ліст, у якім спадар Сарджэнт выказаў сваё расчараваньне з нагоды раду абставінаў, якія перашкодзілі яму быць прысутным на гэтым прыняцьці. У гэным лісьце была таксама выказаная ягоная вера, што «праца Інстытуту будзе значна пабольшаная» на працягу некалькіх месяцаў.

Прафэсар Фрэдэрыксэн у сваім кароткім слове расказаў гісторыю й цяперашнія дасягненьні Інстытуту для Вывучэньня Гісторыі й Культуры СССР, выказваючы пры гэтым сваё вялікае зьдзіўленьне з раптоўнага разьвіцьця Інстытуту, калі ўзяць пад увагу няпрыхільныя фізычныя магчымасьці. Ён таксама сказаў гасьцём, што паведамленьне пра дзейнасьць Інстытуту, а так-жа дамаганьні пра высылку працаў Інстытуту прыходзяць зусюль. Вось-жа Інстытут становіцца навуковай арганізацыяй сьветавага значэньня. Ён падчыркнуў таксама, што на ягоную думку Інстытут мусіў-бы астацца вольным ад усякіх палітычных уплываў.

Падчас свайго ўступнага слова спадар Вільямс зьвярнуў увагу прысутных на факт, што Інстытут ужо заатакавала савецкая прапаганда. Пры гэтым ён зацытаваў напады на Інстытут «Литературной Газеты» за 25 лістапада. Такім чынам, дзейнасьць Інстытуту выявілася вялікім астрыём, уколу якога не магла далей выцярпець савецкая прапаганда, а таму й не змагла датрымацца свайго прынцыпу ігнараваньня Інстытуту.

(Прэсавы Аддзел Амэрыканскага Камітэту)

Адкрыцьцё Беларускага Дому ў Манчэстары

Ужо зраньня 19 сьнежаня 1954 году сабралася вялікая грамада Беларусаў і Беларусак перад Беларускім Домам і чакала на Вялікага Гасьця — спадара Прэзыдэнта Рады БНР інж. Міколу Абрамчыка. Пунктуальна а гадзіне 11-ай падыйшоў самаход, зь якога й выйшаў Яго Дастойнасьць спадар Прэзыдэнт, якога ад беларускіх арганізацыяў віталі: старшыня Аддзелу ЗБВБ, старшыня Дружыны ЗБК і прадстаўнік ад Праваслаўнага Брацтва й Сястрыцтва, аддзелу ў Манчэстары, ды адміністратар Беларускага Дому сп. Шыркоўскі спаткаў спадара Прэзыдэнта з хлебам і сольлю, прывітаў яго й папрасіў, каб Яго Дастойнасьць перарэзаў сымбалічную йстужку, падчас чаго прысутныя фотографы рабілі памяткавыя здымкі. Пасьля ўспомненай цэрэмоніі сьвятар БАПЦарквы а. А. Крыт увёў спадара Прэзыдэнта ў залю, прыгатоўленую да малебену. Тут а. А. Крыт адслужыў малебен і даканаў акту высьвячэньня Дому.

У ваднэй з найбольшых заляў старшыня Аддзелу ЗБВБ здаў справаздачу з набыцьця Беларускага Дому, зазначыўшы, што Дом гэты набыты дзякуючы ахвярнасьці й зразуменьню сяброў, а для ўвыпукленьня іхнай ахвярнасьці прачытаў сумы ахвяраў і пазык, за што прысутныя выразілі падзяку ахвярадаўцам бурнымі воплескамі.

З чаргі забіралі голас старшыня Галоўнай Управы ЗБВБ, а. А. Крыт і прадстаўнікі іншых асяродзьдзяў Англельшчыны — усе яны выражалі свае найшчырэйшыя пажаданьні далейшых посьпехаў для беларускай групы Манчэстару.

Пасьля гэтага спадар Прэзыдэнт зрабіў абшырны й зьместоўны даклад аб дасягненьнях Рады БНР і наагул беларускай эміграцыі на міжнароднай арэне. Прысутныя, выслухаўшы ўважна рэфэрат, давалі запытаньні, на якія былі дадзеныя шырокія й здавальняючыя адказы.

Адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гымну афіцыяльная частка ўрачыстасьці была закончаная, а спадар Прэзыдэнт з гасьцьмі й дэлегатамі быў запрошаны на прыгатаваны ўжо абед, падчас якога вялася ажыўленая дыскусія аб грамадзкіх справах.

Мілы й прыемны час хутка прайшоў і мы мусілі разьвітвацца з так мілым гасьцём, просячы яго наведаць нас узноў пры першай нагодзе. У вадказ на гэта, спадар Прэзыдэнт пажадаў нам посьпехаў у бягучым і абяцаў узноў нас адведаць у наступным годзе.

Адкрыцьцё й высьвячэньне Беларускага Дому ў Манчэстары і прысутнасьць Яго Высокасьці спадара Прэзыдэнта БНР пакінула на ўсіх нас мілае й ніколі незабытае ўражаньне.

Міхась Стаўпіскі

Сумлевы й пэўнасьць

...Прычакаемся — шчэ пойдзем на Усход
І мы, і наша зьмена!

Н. Арсеньнева

Мо гэта й нядрэнная практыка ўжываць эпіграфы ды мотто — гэта надае часамі тон цэламу твору ці артыкулу, хоць зьмест і незаўсёды поўнасьцяй зь імі гарманізуе. Праўда, цяжка сказаць, што меліся значыць радкі з расейскае эміграцкае песьні, ужытыя аўтарам на пачатку свайго артыкулу «Сумлевы» ў № 43-44 «Бацькаўшчыны». Яны хіба былі хутчэй зачэпкай, каб тыя «сумлевы» выліць на паперу. А выліць іх прыйшла ўжо пара даўно, бо гэта-ж адно з найактуальнейшых пытаньняў кажнае эміграцыі. Няменш і нашай, беларускай, тым больш, што прабываем на чужыне ўжо больш за 10 гадоў. Рэакцыя на артыкул была пажаданай, дый зрэшты пэўнай. І вось А. Будзіч папрабаваў разьвеяць тыя сумлевы сваім артыкулам «Ці маем права?» у «Бацькаўшчыне» № 47/48. Ці маем права распакоўвацца? Будзіч, бяручы распакоўваньне з двух розных аспэктаў — матар'яльнага й псыхалягічнага — на першы адказаў «так», на другі — «не». Гэта квінтэсэнцыя ягонага артыкулу, калі пакінуць збоку другарадныя пытаньні.

На нашу думку, Будзіч прадставіў справу крыху запроста, хоць і можна згадзіцца зь ягонай асноўнай думкай, узяўшы яе даслоўна. Нажаль, тэарэтычныя разважаньні і практыка — гэта часта дзьве розныя рэчы. На паперы лёгка падзяліць распакоўваньне на дзьве розныя часткі, разьмяжоўваючы іх дэмаркацыйнай лініяй. Але-ж ня трэба хадзіць із сьвечкай, каб бачыць, што часта, скажам проста — у бальшыні выпадкаў, матар'яльнае й псыхалягічнае распакоўваньне эміграцыі не зьяўляюцца самастойнымі, а **дзьвюма стадыямі аднаго й таго-ж працэсу.** Трэба быць сьляпым, каб гэтага ня бачыць, а зачыняць вочы нельга.

Вернемся аднак назад ды папрабуем коратка разгледзець гэтую праблему ў пэўнай пасьлядоўнасьці.

Перад намі стаіць канкрэтнае пытаньне: як мы маем глядзець на тых, што пасьля дзесяцігадовага чаканьня пастанавілі абжывацца тут, на Захадзе? Ня трэба ўдумоўвацца, каб пабачыць, што гэтае пытаньне так шматбокае, што на яго не адкажаш адразу адным словам.

Калі жыхары пэўнае краіны прымушаны эміграваць, каб зарабіць сабе ды сваёй сям'і на кавалак хлеба, дык справа ясная: пытаньне, заставацца на чужыне ці варочацца на бацькаўшчыну, мусіць і мае права вырашыць сам эмігрант. Калі ягоная собская краіна ня можа даць яму неабходнага для пражыцьця, ніхто ня мае права накідаць эмігранту сваю волю.

Мы зьяўляемся **палітычнай** эміграцыяй, як і эміграцыі іншых народаў, што пакінулі бацькаўшчыну падчас ці пасьля апошняй вайны. Да гэтага, мы належым да катэгорыі, якая мае іншыя заданьні й абавязкі, чымся эміграцыі некаторых іншых народаў. Бо-ж усіх эмігрантаў можна падзяліць на дзьве вялікія катэгорыі, у залежнасьці ад таго, ці яны належаць да народаў **дзяржаўных** ці **недзяржаўных.** Для першых, асноўная ды бадай адзіная праблема, гэта зьмена рэжыму ў сваіх краінах. Першае-ж заданьне для нас — гэта здабыцьцё незалежнасьці з усімі этапамі: прапаганда з мэтай здабыцьця прыхільнікаў і падтрымкі для зрэалізаваньня нашай ідэі, барацьба з вонкавымі і нутранымі ворагамі, выбар дзяржаўнага ладу, арганізацыя дзяржаўнага і адміністрацыйнага апарату й г. д. Параўноўваючы заданьні дзьвюх катэгорыяў, нам стане зразумелым, чаму вугорскі ці польскі палкоўнік або высокі ўрадовец, прыймаючы чужую дзяржаўную прыналежнасьць ды гадуючы на фарме курэй, ня выклікае вострай рэакцыі сваіх эміграцыйных дзейнікаў, у той час як мы «кідаем каменьнем пагарды» ў лейтэнанта ці паветавага старшыню, што адыйшоў ад грамадзкай працы.

Яшчэ й іншым аспэктам розьнімся мы, Беларусы — навет ад шматлікіх эміграцыяў недзяржаўных народаў. Аспэкт гэты — гэта **балючы недахоп інтэлігенцыі.** Але тут-жа мусім агаварыцца — бяручы нашу працу з пэрспэктывы дзесяці гадоў, мы бачым, што недахоп гэты быў выраўнаны ахвярнасьцяй — як інтэлігенцыі, так і «масаў». Але факт застаецца фактам, і таму мы ня можам сабе пазволіць, як іншыя народы, на губляньне падарозе і так рэдкіх інтэлектуальных сілаў. Калі сабе купіць фарму ахвярны селянін-патрыёт, якога грамадзкая дзейнасьць у сілу абставінаў абмяжоўваецца цяпер да матар'яльнай падтрымкі нашай грамадзка-палітычнай працы, дык мы можам мець надзею, што будзе ён двойчы карысным. Калі-ж гэта будзе інтэлігент, здольны да іншай працы, дык кінем у яго каменем пагарды ня толькі мы, эміграцыя, але пазьней і народ.

Зразумела, ня трэба зашмат абагульняць паняцьця «інтэлігенцыя». І тут-жа існуюць розныя катэгорыі. Каб не ўваходзіць у дэталі, разрозьнім дзьве: з аднаго боку **навуковыя,** з другога — **грамадзка-палітычныя працаўнікі.** У нашых абставінах зусім натуральна, што на грамадзка-палітычную галіну зварочваецца найбольшую ўвагу, ды робіцца ўсё, каб уцягнуць у яе як найбольш людзей.

(Заканчэньне на 4-ай балоне)

ра, аўтарытэтным голасам праказаў:

— Ат, сьпі, мама, мала хто ходзіць. На кажнае такое адгукацца, ня хопіць ні часу, ні змогі. Хай сабе ходзяць, калі каму хочацца швэндацца ўночы пад чужымі вокнамі. Ня трэба даваць увагі гэтаму. Сьпі, мамачка, сьпі...

Маці нічога не праказала, зажмурыла вочы, але ўжо заснуць не магла. Нешта нядобрае праказала адчувальнае матчынае сэрца. Гэта-ж ужо мусіць за поўнач. Каб хто толькі праходзіў паўз, дык не запыняўся-б ён гэтак доўга тут, каля гэтага нязначнага дамка, ды без патрэбы не ўшчынаў-бы гэтых гучных гаворак, бадай што ў поўны голас.

Ой нядобрае чулася матчынаму сэрцу.

— Ня дай, Божа, прыйдуць... А час благі... — Яна баялася давесьці думку да канца. Яна нічым ня выдала сыну сваіх турботаў, ляжала з зажмуранымі вачыма адна з сваімі цяжкімі матчынымі думкамі, удаючы сабой нібыта сьпіць. Нат на правы бок павярнулася, тварам у сьцяну, каб схаваць свой нясьцерпны боль прадбачлівых пачуцьцяў небясьпекі для адзінае ейнае надзеі і апоры, карміцеля і ўцехі яе старасьці.

У думках яна зноў перабірала ўсе моманты ейнага жыцьця, успомніла пра першае дзіця, ягонае дзяцінства, вучэньне, сяброўствы, ростані, шматгадовае бадзяньне, калі ня меў права зьвярнуцца ў родны горад пасьля засланьня, урэшце гэтак хутка прабегшы які дзесятак месяцаў сумеснага жыцьця пасьля ягонага звароту ў роднае гняздо. І як тое верацяно, бяз унімку, круціліся ейныя думкі ўсё аб ім.

— Божа мой, Божа, і як-жа яму не шанцуе, прычапілася ліха зь бядою і ня хоча адчапіцца, што тут не рабі. І няма куды і зьбегчы ад яго. Тут гэтая вайна зноў навярзлася... А цяпер дрыжы ды думай, што нешта здарыцца. Насланьнё ліхое!

— І чым-жа цябе ўгнявіў ён, голуб мой? Ён-жа і вока чалавеку не запарушыць, ня тое, што злое што зрабіць? — Божа, мой Божа, адвядзі ад яго гэту напасьць, пашлі яму ўлачу зьберагчы сябе ў гэтае бясчасьсе. Няхай яно абыйдзе яго ўзбочнымі шляхамі ды адвядзе ад яго ўсе злыя сілы...

— Малю цябе, літасьцівы Збаўца... Збаў нас ад ліха... — шаптала яна ўпотай, нячутна для іншых.

Матчына трывога міжвольна перадалася Канстанцаму. Можа ён і ня даў-бы ніякае ўвагі крокам і галасам за вокнамі, каб ня ейныя трывожныя запыты, што і ў яго спарадзілі нейкі нявыразны захаваны спалох. Ня то, што гэта быў страх за свой лёс. Зусім не. У гэты момант ён зусім не адчуваў ніякага страху за самога сябе. Яму і ў думку ня прыходзіла, што якаясь небясьпека можа гэтак хутка стаць перад ім адразу-ж, у гэтую-ж першую ваенную ноч.

Гэта хіба-ж будзе значна пазьней, калі, скажам, фронт зрушыўся-б. і ягоны горад стаў-бы беспасярэдне блізкім да баёвых падзеяў. Ува ўсякім разе, пройдзе час, пакуль улады агледзяцца ды пачнуць хапаць «ворагаў народу» ды ізаляваць небясьпечны элемэнт.

— А чым-жа я небясьпечны? — думаў ён. — Што у маёй душы ды на сэрцы — гэта-ж мне аднаму толькі ведама. А ў іншых адносінах я і запраўды нічога благога рабіць ня зьбіраюся, сакрэтамі ніякімі не ўладаю, доступу ў забароненыя дзялянкі дзяржаўнае абароны ня маю, у партыях удзелу ніколі ня браў, от-жа-ж — звычайны шэры чалавек.

— Каму я патрэбен? — цешыў ён сам сябе. Такіх, як я тысячы... На ліха я ім здаўся... А гэтыя выпадкі... у інстытуце ды іншыя... дык, фактычна, гэта вялікае глупства... Цяпер у вайну не да гэтага ім... Не да дробнае рыбы. Трэба раней шчупакоў ім вылавіць. А да драбязы калі і дойдзе час, дык... толькі-ж ня сяньня. ... — думаў ён, разам з тым ловячы сябе на дарэмнай спробе ўцешыць ды заспокоіць сябе.

Адна-ж, лепш ня думаць...

І можа больш з мэтай адкаснуць ад сябе гэтыя чорныя думкі ды адшпурнуць гэтае насланьнё няпрыемных развагаў, ён адчыніў дзьверы ды падаўся на панадворак.

Сьвежае, досыць ужо халаднаватае, як з хаты, паветра прыемна абдало яму твар і адразу вярнула да належнае роўнавагі. З прыемнасьцяй і асалодай, нібыта той бальзам, што адразу ратуе ад усіх хваробаў, ён убіраў яго поўным водыхам у свае змучаныя духатой грудзі і раз-па-разу адчуваў сябе здаравей і здаравей. Прыходзіла бадзёрасьць і прыўзьнятасьць.

Сіні полаг неба, усыпаны тысячамі зораў над галавой, пачынаў ужо здавацца у сваёй сіняве. Відаць ноч ужо перайшла сваю першую палову і відавочна набліжалася да сьвітаньня.

З садка, адгароджанага ад панадворку драўляным старым пахіленым плотам, несла сьвяжынёй адыйшоўшага ад расы лісьця і пахам узбунлых у начным халадочку кветак. Дрэвы стаялі нібыта тыя стройныя мачты параплаваў каля прыстані. Ні шораху, ні руху. Усё ў мораку нібыта заснула і застыла ў нярухомасьці. Ня чуваць было ні шоргату чалавечых ног, ні шапаценьня лісточкаў.

— О, гэта казка! — яшчэ раз пасьпеў ён выказаць сваё зьдзіваваньне чарам начное прыгажосьці ў прыродзе.

У гэты самы момант зноў узьнік, як з пад зямлі, раптоўна, якісь шум каля брамы. Хтосьці шоргаў ботамі, пераміналася з нагі на нагу, і чагосьці не знаходзіў, а другі досыць гучна наракаў на немагчымасьць штосьці азначыць.

Канстанцы падыйшоў бліжэй да брамы. Пачаў разьбіраць ужо асобныя словы. Але ўсё неяк ня мог дайсьці да сэнсу гэтых гаворак.

Сьвятло кішанькова ліхтарыка бездапаможна бегала на верхніх перакрыцьцях весьніцаў, дарэмна спрабуючы адшукаць нумар дому. Да гаворкі пачала ўжо часта-густа дамешвацца адборная лаяніна з словаў спрадвечнага расейскага «мату».

— Што ім патрэбна? Каго яны шукаюць — зацікавіўся Канстанцы і рушыў да брамы насустрач незнаёмым. У гэтую хвіліну яму і на момант ня прыходзіла думка, што гэта могуць якраз за ім прыйсьці. Ён проста кіраваўся жаданьнем дапамагчы людзям у нейкіх цяжкасьцях, што ўначы нечакана напаткалі іх.

Адчыніўшы весьніцы ды сьмела высунуўшыся па той бок, ён заўважыў дзьве шэрыя ў мораку постаці.

— Прабачце, таварышы, каго Вы шукаеце? — ветлівым нягучным голасам запытаў ён.

— А Вы хто будзеце? — замест адказу запытаў бліжэйшы зь іх, і яны абодвы падаліся да яго.

Тут толькі Канстанцы ўбачыў, што гэтыя людзі былі апранутыя ў аж надта добра знаныя яму ўжо даўно цёмна-зялёныя мундзіры. Іх галовы аздаблялі сіня-зялёныя высокія шапкі з чырвонай акаймоўкай вакол.

Сьведамасьць таго, зь кім мае справу, няпрыемна кальнула яго і дзесьці далёка захаладзела ў сярэдзіне. Аднак устаяў, не даючы яшчэ і кавіва веры, што гэта за ім.

«Мала чаго яны шукаюць у такі час. Хіба мала ёсьць людзей на гэтай вуліцы? А гэта-ж звычайны для іх працы час.» — заспакойваў сябе Канстанцы.

«Можа гэта толькі нагляд за тым, каб зацямненьне праводзілася скрозь як належыць?» — падумаў заспакойліва ён.

— Я тутэйшы жыхар гэтага дому. Выйшаў, пачуўшы Вашыя галасы, каб дапамагчы

(Далей будзе)

Нарады Казацкага Вярхоўнага Кругу

У 35-ую гадавіну скліканьня Першага Вярхоўнага Казацкага Кругу-Парлямэнту (5-га студзеня 1920 году), што аб'яднаў адроджаныя казацкія рэспублікі ў вадзіную казацкую дзяржаву, адбыліся ў Мюнхэне 5—10 студзеня нарады Вярхоўнага Казацкага Кругу на Эміграцыі, на які зьехаліся дэлегаты выбраныя ў вагульных казацкіх выбарах 1954-га г. У нарадах прынялі ўдзел дэлегаты з усіх краінаў Эўропы, дзе жывуць цяпер Казакі, але асабліва моцныя рэпрэзэнтацыі прыбылі з В. Брытаніі, Бэльгіі, Італіі, Аўстрыі й Францыі. Тыя-ж дэлегаты, што знаходзяцца ў заакіянскіх краінах, пераслалі свае паўнамоцтвы на дэлегатаў прысутных на нарадах Кругу.

У прэзыдыюм Вярхоўнага Кругу на Эміграцыі былі выбраны: старшыня — палк. Н. Е. Кавалёў (Аўстрыя), заступнікі старшыні — І. У. Качалінскі (Бэльгія), палк. А. С. Івашкоў (Францыя), праф. Н. І. Пасохаў (Італія), палк. І. П. Шышкоўскі (В. Брытанія); сакратары прэзыдыюму — др. Н. З. Сідарэнка (Нямеччына), Ф. І. Зуйчэнка (В. Брытанія), І. М. Юськін (Нямеччына).

Нарады адкрыў найстарэйшы дэлегат, палк. С. М. Зотаў. Вярхоўны Казацкі Круг на Эміграцыі разгледзеў усе пытаньні казацкай нацыянальнай праблематыкі, а таксама й справу далейшага вядзеньня казацкай нацыянальна-вызвольнай барацьбы. Пасьля выслуханьня справаздачаў вярхоўных казацкіх органаў, Вярхоўны Круг выразіў ім сваю падзяку за праводжаную дзейнасьць у мінулай кадэнцыі.

У выніку тайнага галасаваньня, на бягучую кадэнцыю, што паводля казацкай канстытуцыі трывае тры гады, Вярхоўным Атаманам быў выбраны ген. С. Макееў (Бруксэля), ягоным-жа заступнікам — ген. І. Н. Канаводаў (Парыж).

Старшынём Вярхоўнага Казацкага Прадстаўніцтва на эміграцыі быў выбраны, ня гледзячы на рашучую адмову, інж. В. Г. Глазкоў, ягонымі заступнікамі — інж. І. П. Мосеў (Нью Ёрк) і П. С. Палякоў (Мюнхэн). Кіраўнікамі аддзелаў выбраныя: вонкавых спраў — інж. В. Г. Глазкоў, нутраных спраў — інж. І. П. Мосеў, прэсы й інфармацыі — пісьменьнік П. С. Палякоў, вайсковых спраў — палк. Н. Е. Кавалёў, фінансаў — др. Э. І. Гаўрылаў: галоўным кантралёрам выбраны палк. С. М. Зотаў, галоўным судзьдзёй — праф. Пасохаў.

8-га студзеня г. г. на ўрачыстым паседжаньні Вярхоўнага Казацкага Кругу ў залі тэатру Гётэ вынікі выбараў афіцыйна былі пададзеныя прэсе, а таксама запрошаным на паседжаньне прадстаўніком нямецкіх установаў і прадстаўніком народаў за зялезнай заслонай.

Пасьля паданьня рэзультатаў выбараў, нававыбраны Вярхоўны Атаман склаў, устаноўленую казацкай Канстытуцыяй, прысягу, якую прыняў настаяцель Сьвята-Пакроўскай Царквы УАПЦ прат. Іван Заяц. Пасьля гэтага Вярхоўнаму Атаману была ўручана грамата аб ягоным выбары, а таксама знак ягонае годнасьці — Атаманская Булава. Перад гэтым-жа старэйшы казак М. П. Татусь пасыпаў прывезенай з Казаччыны зямлёю тое месца, дзе складалася прысяга, каб гэтым самым хаця сымбалічна дазволіць Атаману стаяць на роднай казацкай зямлі. Апранутыя ў нацыянальную вопратку Казакі паднесьлі свайму Атаману памастацку выкананую Атаманскую Булаву. Прадстаўнікі Казакаў з розных краінаў віталі нававыбранага Атамана, а казацкія дзеці паднесьлі яму букет кветак. Прадстаўнікі паняволеных бальшавізмам народаў таксама горача віталі яго ды жадалі посьпехаў у ягонай працы на карысьць казацкага народу й свае бацькаўшчыны.

У нядзелю 9-га студзеня г. г. ў Украінскай Праваслаўнай Царкве быў адслужаны ўрачысты малебен за казацкі народ і ягоную бацькаўшчыну.

Нямецкая прэса й радыё вельмі цёпла й зь вялікай сымпатыяй адзначылі нараду Вярхоўнага Казацкага Кругу на эміграцыі, а шмат газэтаў і часапісаў зьмясьцілі здымкі з урачыстага акту прысягі Атамана. Шматлікія міністры Заходня-Нямецкай Рэспублікі і міністры Баварскага ўраду прыслалі свае прывітаньні Вярхоўнаму Казацкаму Кругу, а на самых нарадах прысутнічалі прадстаўнікі Баварскага ўраду, заступнік Высокага Камісара Задзіночаных Нацыяў сп. Раймонд Тэррыён, прадстаўнікі радыёстанцыі «Вольная Эўропа» і інш.

Прыклад да насьлядоўваньня

З прыемнасьцяй трэба зацеміць, што апошнімі часамі што раз часьцей беларускім праблемам прысьвячаюцца паасобныя аўдыцыі ў радыястанцыях вольных краінаў. Гэтую эфэктоўную прапаганду беларускае справы трэба заўдзячваць звычайна беларускім арганізацыям, але ня рэдка й паасобным актыўным адзінкам. Прыкладам такое карыснае ініцыятывы можа быць выступленьне праз радыё й тэлевізію архітэкта А. Асоўскага ў Калюмбіі (Паўдзённая Кароліна ў ЗША).

У Калюмбіі няма яшчэ мясцовае беларускае арганізацыі. Але тым ня менш, сп. Асоўскі, які належыць да тутэйшага Інтэрнацыянальнага Клюбу, годна рэпрэзэнтуе тут беларускае ймя, даючы частыя рэфэраты на беларускія тэмы. Апошнім-жа часам, з нагоды Тыдня Задзіночаных Нацыяў, сп. Асоўскі выступіў праз радыё зь 15-часіннай гутаркай, а таксама з поўгадзінным рэфэратам праз тэлевізію ў беларускай нацыянальнай вопратцы. Апрача беларускае мінуўшчыны, сп. Асоўскі даў нарыс сучаснага палажэньня Беларусі й падчыркнуў імкненьні Беларусаў як на бацькаўшчыне, так і на эміграцыі, да здабыцьця незалежнай дзяржавы.

Спадару Асоўскаму належыцца шчырая падзяка ад нашага грамадзтва. Ягоны-ж выступ хай будзе прыкладам для іншых Беларусаў, як трэба рэпрэзэнтаваць свой народ.

Жахлівы быў год

(Заканчэньне зь 1-ай балоны)

візаваньня ня літаваў рэжым ды сьцінаў ім галовы, калі яны замала ўвіхаліся пры калектывізацыі ды не маглі ўламаць сялянаў.

Дзіўнай была дабраахвотнасьць, калі прамоўца размахваў наганам пры сваіх пагрозьлівых закліках нібы да лепшага жыцьця. А калі бяззбройныя сяляне праганялі гэткіх наганавых дабрадзеяў, назаўтра зьяўляліся аддзелы НКВД, якія ўжо не агітавалі, а выганялі людзей із спрадвечных іхных аселішчаў, як найбольшых злачынцаў — варагоў народу якраз за тое, што яны адважыліся выявіць народную варожасьць да рэжыму.

Навет самі бальшавікі вымушаныя былі загаварыць пра жорсткае клясавае змаганьне, якім суправаджалася калектывізацыя, што на чалавечай мове азначала жорсткае змаганьне рэжыму з народам. Яно й выявілася ў раскулачваньні, у масавых арыштах, высылках і расстрэлах. Дзесяткі тысяч лепшых гаспадароў былі высланыя ўжо зімою 1930 г. Гэтая лічба ўсьцяж павялічвалася. У кулакі й падкулачнікі залічалі звычайных серэднякоў, часта бяднейшае сялянства ды навет спрадвечных парабкаў, калі хто зь іх сказаў неасьцярожнае слова ці наважыў шукаць іншых крыніцаў жыцьця па-за калгасам. Нехапала вастрогаў для непакорных сялянаў. Бацькоў разлучалі зь дзецьмі, мужыкоў з жонкамі, унук меў адказваць за дзеда, а дзед за ўнука. Арганізаваныя рабункі сярод белага дня сталі зьявай штодзённай, адабраўшы ў людзей упэўненасьць ня толькі ў заўтрашнім дні, а навет у наступнай часіне. Гэтак разганяўся народ, руйнаваліся сем'і й чалавек не знаходзіў сабе прыстанішча й спакою ў бадзяжным жыцьці.

Якраз у тую пару наскрозь атруцілі чалавечае жыцьцё такія красачкі з бальшавіцкага кодаксу маралі, як данос, падсочваньне, правакацыя, зрада, недавер, подслых, стаптаньне годнасьці чалавечага «я», нянавісьць і неўтаймаваная зласьлівасьць, прага мець заўсёды ахвяру. Усё гэта ня толькі дазвалялася, а заахвочвалася й вымагалася, каб марально абязброіць народ, бо зьнясіленага лягчэй было зваяваць. Якраз у тую пару НКВД выявіла неабмежаваную й страхотную сваю ўладу зьнішчэньня.

Не без падставаў бальшавікі ставяць знак роўнасьці паміж калектывізацыяй і іхным пераваротам у 1917 р. Адно гэтае параўнаньне гаворыць пра мора пралітай народнай крыві, пра мільёны выгубленых жыцьцяў.

Але калектывізацыяй бальшавікі дасягнулі толькі часткава свае мэты. Яны ператварылі селяніна ў залежнага ад рэжыму бяспраўнага найміта. Але й дасяньня, за 25 гадоў не завалодалі ягонай душой, якая хоча быць вольнай ды не скараецца ні перад тэрорам ні перад зманлівымі абяцанкамі, таму й гоняць чалавека на выкананьне розных плянаў, бо з свае волі не падымаюцца ў яго рукі.

Ніякімі спосабамі ня ўдалося бальшавікам зрадніць нашага селяніна з калгасамі, варожасьць да якіх гэтак зырка была выявілася ў часе апошняй вайны. Не адну навалу перажыў наш сялянскі народ. Перажыве й калгаснае нявольніцтва, бо ягоная душа падаўнейшаму застаецца волялюбнай.

Я. Менскі

Сумлевы й пэўнасьць

(Заканчэньне з 3-яй балоны)

Але-ж ня мусім забывацца, што ёсьць між намі людзі вялікай інтэлектуальнай вартасьці, якія аднак няздольныя да палітычнай працы — там яны часта больш шкодзяць, чымся прыносяць карысьці (а такія ёсьць!). Пытаньне «распакоўваньня» для дзьвюх успомненых катэгорыяў прадстаўляецца зусім інакш. Навуковы працаўнік часта зможа зрабіць ладна больш для свае краіны, калі ён мае моцную матар'яльную базу, а навет і дзяржаўную прыналежнасьць. Такі працаўнік павінен сам узважыць «за» і «супраць» ды выбраць шлях, які яму дыктуе асабістае і нацыянальнае сумленьне. Пэўна-ж, знойдуцца й такія, для якіх такі шлях паслужыць апраўданьнем бязьдзейнасьці. Ужо знайшліся...

Для палітычных працаўнікоў, якія хочуць уплываць на падзеі тут і пасьля на Бацькаўшчыне, гэты шлях выключаны безапэляцыйна. Хай ня возьмуць нам за дрэннае тыя, да якіх гэта адносіцца: ці дапушчальны факт сяброўства Рады БНР людзей чужой дзяржаўнай прыналежнасьці? Бязумоўна не. Бяручы пад увагу ўсе матывы і абставіны, гэткім людзям можна прызнаць толькі права **дарадчага** голасу ў беларускіх дзяржаўных пытаньнях, але ніколі пастанаўляючага. Форму знайсьці няцяжка — гэта рэч другарадная.

Зарызыкуем пайсьці яшчэ далей. Для палітычных працаўнікоў навет чыста матар'яльнае распакаваньне часта небясьпечнае. Бязумоўна, да пэўнай меры. Практыка, гэта найлепшы настаўнік, і вось якраз гэтага яна нас **вучыць**.

Калі-ж возьмем палітычных **дзеячоў** у поўным значэньні слова, дык сілай узятых на сябе маральных абавязкаў і стажу, яны абмежаваны найбольш, і мусяць зрачыся з таго, што яшчэ нам, сьмяротным, дазволена. Адзінай заплатай для іх будзе ацэна народу — а ў гэта мы верым.

Што-ж адносна «масаў»? І тут пытаньне такое-ж актуальнае і такое-ж вострае. Тыя, што «распакаваліся», будуць змушаныя воляй-няволяй служыць чужому народу — тым ці іншым спосабам. Возьмем прыклад: эміграцыйныя вайсковыя адзінкі часта гулялі ролю ядра, зь якога вырастала нацыянальная армія. З гэтага гледзішча, наша моладзь з чужой дзяржаўнай прыналежнасьцяй ужо страчана. А гэта толькі адзін аспэкт.

Дык, як бачым, праблема «распакоўваньня» шмат у чым спэцыфічная для нас, Беларусаў; да гэтага й сярод нас разьвязаньне яе можа быць розным у залежнасьці ад пэўных фактараў. Ніхто не пярэчыць неабходнасьці матар'яльнай базы, калі яна не зьяўляецца толькі этапам да поўнага распакаваньня. Найлепшы выхад падыктуе нам наша нацыянальнае сумленьне, каб пасьля беларускі народ ня кідаў у нас каменем пагарды.

Ул. Неманові́ч

Із спартыўнага календара БССР на 1955 г.

Калі на Беларусі скупа зь ядой, вопраткай і іншымі рэчамі бытавога абыходу, дык затое сьвежага паветра, вады й сьнегу там стае пераважнай бальшыні, а таму й спорт даволі пашыраны, ня гледзячы на частыя арганізацыйныя недахопы й беспарадкі. У выніку прыроджанае цягі беларускае моладзі да спартовых гульняў, спартсмэны БССР нярэдка выходзяць на першыя месцы ў міжнародных і міжрэспубліканскіх спаборніцтвах.

Падаем тут за «Чырвонай Зьменай» з 8. XII. 54 некаторыя дэталі з заплянаваных на 55-ы год спартыўных мерапрыемстваў.

«У календары будучага году намечана многа камплексных мерапрыемстваў. Упяршыню будзе праведзена зімовая студэнцкая спартакіяда з удзелам прадстаўнікоў усіх вышэйшых навучальных установаў рэспублікі. Важным камплексным мерапрыемствам 1955 году зьявіцца сёмая Ўсебеларуская спартакіяда сельскіх фізкультурнікаў па лёгкай атлетыцы, самакаце, плаваньню, футболу, валейболу й гарадках.

«Вялікае месца зоймуць спаборніцтвы па баскетболу й валейболу. Упяршыню будуць праведзены зімовыя спаборніцтвы на пяршынство рэспублікі па гэтых відах спорту з удзелам зборных камандаў вобласьцяў і госьцяў зь Летувіскай ССР. Мянчане ўбачаць буйнейшыя спаборніцтвы сэзону — занальнае пяршынство СССР. У Менску будзе праводзіцца асабістае пяршынство СССР па вольнай барацьбе з удзелам чампіёнаў краіны й сусьветных алімпійскіх гульняў. Значнае месца адводзіцца ў календары самакатнаму спорту. Летам будзе праведзена традыцыйная аднадзённая гонка для мужчын і жанчын.

«У студзені ў Берасьці будзе разыграна зімовае юнацкае пяршынство рэспублікі. У травені на менскім стадыёне «Дынамо» адбудзецца традыцыйная сустрэча па лёгкай атлетыцы паміж камандамі РСФСР, Украіны, Беларусі, Масквы й Ленінграду. У студзені праводзіцца асабістая гонка мацнейшых лыжнікаў. Масавыя спаборніцтвы па лыжнаму спорту сярод сельскай моладзі адбудуцца ў лютым. Канькабежцы прымуць удзел у спаборніцтвах на пяршынство рэспублікі.

«Шырока прадстаўлены ў календары водны спорт. Пяць беларускіх весьляроў у гэтым годзе сталі чэмпіёнамі краіны. У сакавіку ў Менску адбудзецца міжместавая сустрэча маладых плыўцоў Таліну, Тарту, Коўна, Менску й іншых мест СССР.

«Па стралковаму спорту, акрамя розыгрышу пяршынства рэспублікі, заплянавана мноства разнастайных спаборніцтваў.

«У сэкцыях цяжкай атлетыкі ў 1955 годзе намечана правесьці сустрэчу зборных каманд вобласьцяў і спартовых таварыстваў. Аматары цяжкай атлетыкі ўбачаць у Менску ў красавіку схваткі лепшых штангістаў краіны.

«Футболу — самай папулярнай народнай ігры — удзелена ў календары асаблівая ўвага.

«Календар спартыўных мерапрыемстваў 1955 году стымулюе круглагадавое вядзеньне вучэбна-трэніровачнай работы».

У Монтрэалі

Не заўсёды там найлепш, дзе найбольш. Заўсёды аднак добра там, дзе ёсьць шмат ахвоты й энэргіі. Там знаходзяцца і спрыт, і здольнасьці.

У Монтрэалі ўсё-ж пульсуе беларускае жыцьцё (шкада толькі, што аб ім, ці то з-за скромнасьці монтрэальцаў ці то з-за ленасьці, мала хто можа даведацца!).

Два месяцы таму (14. XI. 54) там быў наладжаны хорам «Прамень» (20 сьпевакоў) «Канцэрт беларускае песьні». Хор, пад кіраўніцтвам сп-ра І. Казачка, выканаў 15 беларускіх песьняў кампазыцыі й апрацоўкі Кулікові́ча, Равенскага, Карповіча, Тэраўскага. Публікі было больш за 400. Добра была выканана таксама камэдыя «Чорт і баба». Словам, усё было добра. Ня добра толькі тое, што аб такіх прыгожых рэчах прыходзіцца аж так позна даведвацца. Выходзіць, лягчэй наладзіць удачны канцэрт, як падаць аб гэтым да ведама грамадзтва. А кажнаму цікава было-б даведацца, як жыве й працуе монтрэальская група Беларусаў. Цікава даведацца ня толькі аб канцэрце, але й аб гэтым вечары (19. XII. 54), калі да беларускіх дзетак з Монтрэалю прыходзіў Дзед-Мароз з торбай падарункаў, і аб песьнях ды вершах, якімі дзякавала малая публіка за дзедавы падарункі. Рэдактар «Каласкоў», прачытаўшы гэта, напэўна пусьціць сьлінку ад думкі аб прыгожай здымачцы, якою можна было-б упрыгожыць чарговы нумар беларускага дзіцячага часапісу. Аб гэтых рэчах і ў Монтрэалі трэба думаць.

Цяпер монтрэальскія Беларусы рыхтуюцца да новых дасягненьняў — пастанавілі зарганізаваць собскі прыход БАПЦарквы (сьвятар ёсьць, цяжкасьці з будынкам пад царкву). Гэтую ініцыятыву застаецца толькі прывітаць. Пры гэтым трэба выказаць надзею, што яны дасягнуць пастаўленую мэту (хлопцы маладыя, дружныя!), але адначасна выказваем таксама й пажаданьні, што аб далейшых удачах монтрэальцаў будуць ведаць, за пасярэдніцтвам «Бацькаўшчыны», і Беларусы ў Аўстраліі.

Янка З.

Агульны Зьезд ЗБК у Бэльгіі

9. І. 55 у Лювэне (Бэльгія) адбыўся 4-ы агульны зьезд Згуртаваньня Беларускіх Камбатантаў у Бэльгіі. Зьезд пачаўся багаслужбай у капліцы Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ў Лювэне.

А другой гадзіне папаўдні адсьпяваньнем вайсковай малітвы «Беларусь наша Маці-Краіна» пачаліся нарады зьезду. У кароткай прамове ўступаючы старшыня ЗБК у Бэльгіі прывітаў прысутных, расказаў аб аснаўных мамэнтах зь гісторыі гэтае арганізацыі ды падкрэсьліў важнасьць вайсковых і вэтэранскіх арганізацыяў у беларускім вызвольным змаганьні.

Пасьля доўгае дыскусіі над справазданьнямі зь дзейнасьці старое ўправы, быў прыняты плян працы на будучыню, які і ў далейшым заключаецца ў падтрымоўваньні сярод сяброў арганізацыі беларускіх вайсковых традыцыяў.

Нававыбранай управе ЗБК — спорнае працы!

Прысутны

Ялінка для беларускіх дзяцей у Нью Ёрку

У залі пры чацьвертай вуліцы ў Нью Ёрку на другі дзень, у суботу 8 студзеня, Жаночай Сэкцыяй БАЗА была зладжаная ялінка для нашых дзяцей.

У першую чаргу прысутныя дзеці й бацькі пабачылі пастаноўку «У калядні вечар», якую адыгралі дзеці ў веку ад 3 да 14 гадоў пад кіраўніцтвам сп-ні Н. Орсы. Усё дзеяньне пастаноўкі адбывалася ў лесе, на сцэне быў зроблены якбы запраўдны лес, а ў ім зайчыкі, вавёрачкі, лісіца, вожык, а таксама дзяўчынка й Каляда.

Далей з чаргі дзеці дэклямавалі вершы, усе былі добра прыгатаваныя, відаць, бацькі належна зь імі папрацавалі, а воплескі былі адначасна падзякай і для іх. Выступленьні на сцэне закончыліся танцам сьняжынак пад кіраўніцтвам сп-ні Ніны Рагулі. Дзеці праводзілі свае гульні на залі вакол ялінкі, аж зьявіўся Дзед Мароз, які расказаў свае прыгоды на Беларусі. Ён-жа раздаў дзецям падаркі.

Падзякаю старшыні Акруговай Управы БАЗА Жаночаму Камітэту й сацыяльнаму рэфэрэнту, а таксама бацьком за належнае прыгатаваньне дзяцей закончыўся гэты вечар. Старшыня Аддзелу Нью Ёрк, карыстаючыся гэтай нагодай, паведаміў прысутных, што школа для дзяцей і курсы беларусаведы для моладзі распачынаюць рэгулярна сваю працу пасьля сьвяточнага перапынку.

К. Мароз

НА ФОНД БЕЛАРУСКАЙ КНІЖКІ

(Працяг)

35. Падпісны ліст № 6, зьбіральнік сп. Г. Паланевіч: С. Русак — 5 амэр. дал., Н. Арсеньнева — 2, Ф. Кушаль — 2, Я. Ніхаёнак — 1, І. Гарошка — 3, Ю. Андрусышын — 1, М. Рагуля — 2, К. Мерляк — 1, М. Казьлякоўскі — 1, В. Тумаш — 2, В. Яновіч — 1, М. Заморскі — 2, В. Захаркевіч — 1, І. Паланевіч — 1. **Разам — 25 амэр. даляраў.**

Усім паважаным Грамадзянам, што далі складкі, як і паважаным зьбіральнікам выражаем шчырую падзяку.

Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

Нашыя Прадстаўніцтвы

Ангельшчына:
Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Road, London S. W. 6.

Бэльгія:
Vasil Šcečka, 19, Place Hoover, Louvain.

Данія:
J. Lobejko c/o H. C. Jensen, Leifsgade 6 III tv. Kobenhavn S.

Францыя:
Section Bielorussiene de C.F.T.C. 26, Rue de Montholon, Paris 9.
b) **Bonifacy Prytycki,** 17, rue Roger Salengro Lys les Lannoy (Nord).

Швэцыя:
Basil Lukaszyk c/o Hammer Ringvagen N. 123/III, Stockholm.

Аргентына:
Asociacion Bielorusa en la Argentina. Calle Coronel Sayos 2877, Valentin Alsina, p-cia Buenos Aires.

Аўстралія:
Mr. Donat Jackievič, 60 Fisher St., East Brisbane, Q-ld.
Mr. M. Palashuk, 17 Sparks Ave, Fairfield, Vict., Australia.
c) **Mr. Jan Čarneckj,** 306, Sandgate Rd., Shortland, N.S.W.
d) **Filip Dareuski, 18 Vindsor St., East Perth, W. A. Australia.**

Бразылія:
Carlos Cimafejčyk, Prasa 76, Tiridentes. Curitiba - Parana.

Канада:
Prince Arthur Lunch, 73, Prince Arthur St. E. Montreal, Q., Canada.

ЗША:
a) **Mr. B. Danilovich,** 222 Suydam St., New Brunswick, N. J.
b) **Mr. M. Serdeczenko,** 7851 Sherwood Ave, Detroit 11, Mich.
c) **Mr. V. Duniec, 2502** W. 7. St., Cleveland. Ohio.
d) **Mr. L. Bielenis,** 2042 W. St. Paul Ave Chicago 47, Illinois

Новая Зэляндыя:
Mr. Marian Karanieuski, 88, Hercules Drayve, Roxburg-Hydro.

З гэтых Прадстаўніцтваў просім у паасобных краінах выпісваць «Бацькаўшчыну» й на іх адрас перасылаць за яе належнасьць.